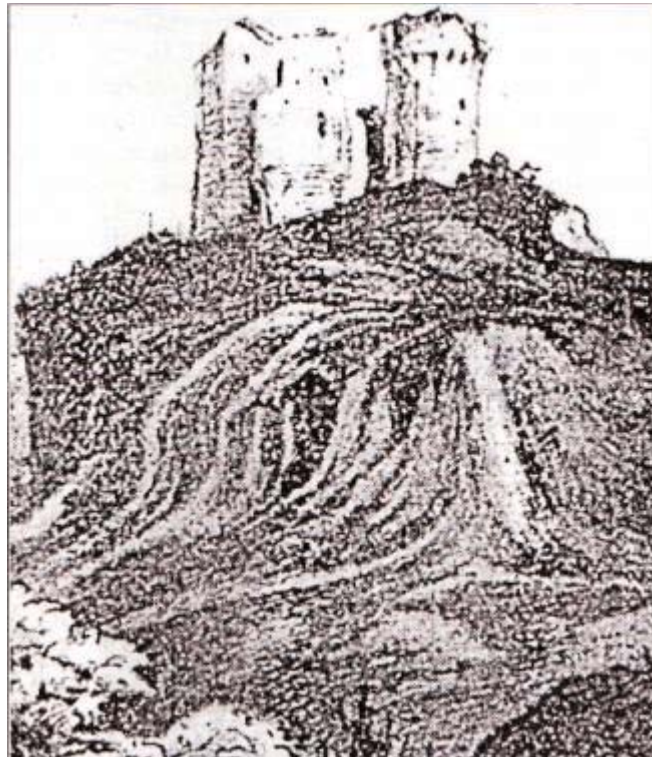

Gubcsi Lajos

Kié az ország? - 1518

13 ördögi év, 5. kötet

Gmm

Gubcsi Lajos: Kié az ország? - 1518
13 ördögi év, 5. kötet

Kiadja a G Marketing & Média Kft., Budapest

Copy right Dr. Gubcsi Lajos

Az. 1. oldalon az erdődi castellum korabali rajza, ezen az oldalon a mai képe.

ISBN 978-615-80646-0-6

1514 és 1526 közötti történelmünkre tekint vissza ez a 13 részes sorozat, évente újabb kötettel, mindig 500 évvel később. Talán adódik tanulság mai életünkre abból a megsemmisülő, lomhán, majd észveszejtő gyorsasággal széteső korszakból, amely Dózsa és a parasztság egy részének kiirtása után, öntelt nemesi győzelmi hangulatban, tehetetlen királyi hatalom mellett mint rongyot vágta be az országot két brutálisan terjeszkedő hatalom, az Oszmán s a Habsburg család ölébe. Szunnyadj ott, egyszer volt Magyarország.

A kettészakadás felerősödött a királyságunk teljes intézményrendszerében:

- országgyűlések, királyi tanácsulések sorjáznak érdem nélkül évek óta;
- a széthúzás legfőbb fóruma éppen az országgyűlés: a Rákos mezején összeül ugyan ellenséges hangulatban, de az erejét túlbecsülő köznemesség kiválik és magára hagyja a királyt és a főurakat;
- a köznemesség önhatalmú országgyűlést kezd Tolnán, ráadásul az egyre inkább kihívásként is gyakorolt fegyveres megjelenés jogával – s minden ellenérzése dacára mégis jelen van ott a király, a főnemesség egy része: meg kell hajolniuk ebben az irányban is;
- fegyveres országgyűlés a délvidéki Bács várának mezején – elvi határozatok az ország védelméről, gyámkodási kísérletek a király és kincstára fölött két kincstárnokkal, nemesi ülnökök állításával a király mellé;
- két kancellárja is lett az országnak: két év után lemond Szatmári György, de folytatódó hatásával, megtartott címével, eközben Szalkai Lászlót új kancellárnak nevezi ki a gyerekkirály. Burjánzik a hatalmi tolokodás.

A bácsi mezőn, a török miatti összefogást jelképezendő tehát a Délvidéken az országgyűlés kezdi ugyan érezni a veszély nagyságát, de az vigasztalja a rendeket, hogy az ide érkező török küldöttség a fegyverszünet folytatását ajánlja, amelynek alapja, hogy elfogadjuk a törökök eddigi hódításait: a már korábban elfoglalt a boszniai, szreberniki bánóság megszállását.

A királyt egyszerre több oldalról is ellenőrizni akarják, mindenki a maga javáért küzd – kialakultak az egymással szemben álló fő erők.

Fogarastól az Adriáig

Egykedvűen poroszkál Budára a Duna partján észak felé a fogarasi és munkácsi kapitány, Tomori Pál. Kis csapata elvált a főúri küldöttségtől, fél nap járással előre lovagolnak mindig, felderíteni vagy biztonságossá tenni a terepet. Szapolyai János a fő megbízott, vele járták a Délvidéket egész tavasszal, sárba ragadva, folyókon gázolva. Sietnek Buda felé jelentést tenni, majd át a pesti oldalra, a Rákos mezőre április 24-re összehívott országgyűlésre, amelyen Lajos királynak is fel kell végre lépnie, bár nyilvánvalóan gyermek még.

Váratlanul érte a harcedzett kapitányt ez az egész délvidéki felderítő út, nem is értette a saját helyét sem, főleg pedig végig gyötörte a feszült viszony a főurak között. Szapolyai vajda bőven kimutatta megvetését a király hű emberei iránt, főként Bornemissza Jánossal volt lekezelő. Ez külön is bántotta Tomorit, apját látta a budai várkapitányban, János úrban, s egyben örökös jótevőjét is.

És a feladat? Felderíteni Magyarország e déli megyéinek, fél országnyi részének katonai felkészültségét. Nincs ennél szomorúbb dolog, ez lett a tapasztalatuk - s Tomori el is hessegette kétségeit, minek az, nem az ő dolga.

Amihez ő ért, azt kézben is tartja. Munkáccsal nem sok dolga akad, Bornemissza Jánosnak köszönheti azt is, mint mindent. Hanem Fogaras, a vár, a királyi birtok, ezer veszély és ellentét keresztüzében! Az igen, arra kell ő Erdély e legtávolabbi, délkeleti részén, az Oláhországtól elválasztó földrajzi és hatalmi sávban. Erdély egyik legtermékenyebb része a Fogaras földje félúton a Brassótól Szebenbe vezető út mellett. S fekvése meg is határozza a kapitányok dolgát évszázadok óta. Fogaras szinte mindig királyi birtok. A kapitány mindig a vár teljhatalmú ura s egyben az egész vidék parancsnoka. Kényes helyzet, magyarok, szászok és oláhok között kell rendet teremteni azóta, hogy a 12-13. században rengeteg oláhot telepítettek be a vár és az uradalom szolgálatára, s ezzel egy időben telepedtek le a környéken a szászok is, erős pozíciókat kiépítve.

Eddig is volt baj emiatt bőven. Fogarásból lehetett leginkább figyelni és ha kell, korlátozni Oláhország fejedelmeinek mozgását, ami külön feladat azóta, hogy e fejedelmek és országuk mára török szolgává vált. És nem kisebb gond, hogyan tartassa be az önálló érdekeiket keményen védő szászokkal, hogy ők is a korona, a király alá rendelt városok, falvak. És Fogaras földjeinek gazdagsága és a mellette élő szászok pénzügyi ereje folytán a királyi kincstár számára is fontos: pénzt, adót onnan lehet behajtani, ahol van, innen például.

Mostanra azonban különösen megnőtt a teendő a várkapitány számára. Fogaras védi a Vöröstorony-szorost, a Kárpátok dél-keleti voulatát. Márpedig a török éppen itt keres utat Magyarország felé, Oláhország behódoltatása után Erdélyen keresztül talán. Állandósultak a kisebb-nagyobb betörések a szorosban. Corvin Jánosé volt a vár, védte is keményen az egész Délvidékkel együtt, de korai halála után Ulászló Bornemisszának ajándékozta, a budai kapitány pedig nem is bízhatta volna jobbra, mint “fiára”, Tomori Pálra, aki ha kellett, megrendszabályozta a székelyeket és a szászokat, megsemmisítette az oláh rabló bandákat, mindig visszaverte a török támadásokat. Most már tudja, hogy éppen ezen sikerei miatt javasolta őt tavaly év végén a királynak Bornemissza. A harcost, a szervezőt, a várvédőt, a kincstár forrását. Ezért kellett eltöltenie márciust és április elejét a Duna déli ága, a Száva, majd hazafelé a Dráva mentén, ezért taposták a Szerémség végeláthatatlan lápjait. Azért, nehogy a török járjon majd ott helyettük. Mi Magyarország ereje lent délen, ha támadás érné?

Szapolyai és Bornemissza katonai tudására alapozva tényleg felmértek minden várat, castrumot, castellumot, földvárakat és új sáncokat, a folyók védhetőségét és a gázlókat, hidak építésének helyeit, s most azon a szűk sávon haladnak észak felé, ami az egyetlen járható vidék a mocsarak szabdalta déli Szerémség és észak felé a Drávát átszelő biztos átkelési hely Eszék fölött. Negyed országresznyi térség ez, lent hatalmas, csaknem lakatlan helyekkel, ahonnan folyamatosan költözik a lakosság védettebb városokba, mert bár senki sem hiszi, mindenki láthatja: ott lent megállt ugyan a török, de jön... Itt lesz Szelim.

Magyarország térképe Mátyás király idején, a király hadjáratai, a török kezdeti betörései

Szapolyai János és kísérete 1518. április 15-én megérkezett Budára. Mint egy gyászmenet, kedvetlenül, fáradtan, leverten. Amit jelenteni hoztak, abból nem lesz vigasz. Másnap fogadta őket Lajos és a királyi tanács. Úgy tűnt, hogy senkit sem érdekel különösen a hozott értékelés, már mindenki a következő heti országgyűlésre készült. Az elsőként érkező megyei küldöttségek kihívó, tüntető örömmel üdvözölték Szapolyait, akiben mindig is az idegen királyok nagy kihívóját látták. És aki ezt soha semmivel sem igazolta ugyan, viszont kellett az erős hit, hogy igen, ez így van, van nekünk, lesz nekünk nemzeti királyunk.

A haditanács hallgatta meg a jelentőket. Tagjai nem változtak ugyan, de meghívottként, vendégként a részvevők között egyre több az új arc. Néhány éve még csak bárók és főpapok ülhettek ott, mára a köznemesség felkiáltással kijelölt képviselői is magukat fontosnak vélt emberként feszítenek a király közelében. Sőt: éppen a most következő országgyűlésen akarják elérni, hogy ők, a köznemesség a királyi tanács tagjaival azonos rangba, tagként vagy ülnökként de beleszólhassanak az ország ügyeibe. A legjobbkor kaptak tehát meghívást. Most közelről szemlélhetik, hallhatják, háború fenyegeti-e az országot, vész, melynek elhárításából majd aligha maradhatnak ki...

-Vajda uram, gróf úr! Kapitány urak! Az Isten hozta üdvözlés után önök mit hoztak? Vigaszt, nyugalmat? Netán a baj jeleit? Van-e áttekintésük az ország helyzetéről? - ami innen nézve igen megbízhatónak látszik - fogadta őket nagy örömmel a kis Lajos.

-Felség! Amit most elmondunk itt önnek, valamint a királyi tanács fő tagjainak, a kancellár, a kincstartó és a főudvarmester uraknak, az jövő héten az egész országra, az országgyűlésre is tartozik. Egyetlen szóval sem mondhatunk mást itt, mint ott - kezdte szinte uralkodói magabiztossággal Szapolyai. - Nincs különbség báró és kis-, a középnyemes között, ha az ország sorsáról van szó.

Lajos és a nagy hatalmú kancellár, minden praktikus ügyek kézben tartója, Szatmári György furcsa szemmel néztek a vajdára. Mi készül itt? Riogatás?

-Amíg nekünk Beriszló Ferencünk és Zrínyi Miklósunk van Horvátországban

Magyar katonák Miksa császár diadalmenetében

és Szlavóniában, amíg Tomori Pál védi a Déli Kárpátokat, addig mi baj lehetne?

Szapolyai szinte felhorkant a célzott sértésre. Szóval itt nem számít az ő imáron évtizedes folyamatos hadakozása a törökkel a Kárpátok túlsó oldalán, a Szörényi bánságban, a Duna déli vonulataiban? De mert megszokta már, hallgatott. Majd... egyszer... kancellár uram, majd... lesz még dolgunk egymással. -Nincs semmi gond. Ha megengedi felség, részletesen vázoljuk déli védelmünk helyzetét...

A király kissé bosszús volt. Érezte a feszültséget a főurak között, és eszé ágában sem volt figyelni az apró részletekre azt illetően, hogy milyen erős a földsánc Szávaszentdemeterben, épül-e új bástya Újlakon, mire alkalmas a zimonyi vár, mennyi zsolddal tartoznak Nándorfehérvár királyi katonaságának.

Bornemissza János békéltető hangjára volt szükség.

-Felség, a lehető legjobb alkalom, hogy megismerje az ország ön számára eddig kissé rejtélyes, titkos, alig látható vidékét. Figyelmünk mindenre kiterjedt ugyanis, s Tomori uram feljegyzései írásban is mindig emlékeztetni fognak munkánkra. - Ez megtette a hatását, a király visszaült trónjára.

-Nos, uraim, ne kíméljenek. Mindent bele.

Oly nagyon belemerültek, hogy egymást felváltva három órán át tájékoztatták a királyi tanácsot. Még soha senki nem alkothatott ilyen pontos képet a Délvidék erejéről Mátyás király óta, aki uralkodásának első éveiben éppen e hatalmas térség megvédésének szentelte minden erejét, a sajátját is, hiszen a hadjáratokat ő vezette. Kerül-e ilyen hadi helyzetbe Lajos, avagy a Hunyadiak egyszer s mindenkorra elvették a török kedvét, félnek, hogy ismét beletörik a bicskájuk a magyar kenyérbe?

-Felség, Zsigmond király-császár óta emészt bennünket a török délen. Védelmünk központja a magyar fő erősség, Nándorfehérvár, erre külön is visszatérünk. A szultánok tudják a múlt század eleje óta, hogy ha elfoglalják a Duna túlsó, jobb partján levő várakat - amelyek eredetileg szerb várak ugyan, de a

magyar védelem részei, mert Szerbia nincs, képtelen megvédeni őket -, akkor sokkal könnyebben átkelhetnek a Dunán és vonulhatnak észak, az ország teste felé. Ennek a védvonalnak a két erőssége a Nándorfehérvár közelében, tőle keletre eső Galambóc és Szendrő, két komoly vár, előbbi már a rómaiak idején is fontos szerepet játszott. Mivel ez volt Szerbia keleti végpontja, a török először Galambócot próbálta elfoglalni. S rögtön sikerrel. Bajazid szultán már 1391-ben bevette a várat, s azóta ütközőpont, sajnos nem a javunkra. Perényi Péter ugyan hamarosan visszafoglalta, de aztán 1427-ben a vár áruló, szerb kapitánya tizenkét ezer aranyért feladta. Ezt már nem tűrhette Zsigmond király, nagy erővel, egy huszonöt ezer fős sereggel vonult a vár visszavételére Rozgonyi István fővezérletével, akinek hősi felesége, Szentgyörgyi Csilla maga irányította az egyik magyar gályát a vár ostromakor. Hogy milyen fontos volt a vár a töröknek, s az ma is, mi sem bizonyítja jobban, hogy maga Murad szultán jött hatalmas fölmentő sereggel a vár alá. Zsigmond megalázó fegyverszünetre kényszerült, Galambóc alól el kellett vonulnia, azzal az ígérettel, hogy békében átkelhet a Duna északi oldalára. Az áruló törökök nem tartották a szavukat, rárohantak a magyarokra, akiket csak az akkor már fontos szerepet játszó ágyúink védelme és a hős lengyel hátvédsorok szinte öngyilkos bátorsága mentett meg a teljes kudarctól. - Bornemissza János elgondolkodott, nagyot sóhajtott, s folytatta: - Majdnem elesett Zsigmond is. Márpedig tudni kell, hogy a törökök azonnal megölik a vesztes királyokat a csatatéren, kopjafára tűzve a fejüket. Ez vár mindenkire. A török megerősítette a várat majdani fontos támadási ponttá is, befészkelte magát fél évszázadra, ellenőrizve a Duna alsó szakaszát. Mátyás seregei Kinizsi vezetésével egy újabb szerbiai hadjáratban 1483-ban felszabadították ugyan a várat, ismét a miénk, de onnan egy lépésre délre nincs egyetlen szabad percünk sem.

-Hasonló a helyzet Szendrővel, tisztelt királyi tanács - kezdte félhangon Tomori, látva, hogy a király nem figyel, a Dunára bámul lefelé, talán éppen ellát Galambóciig is. - A Morava és a Duna találkozásánál a torkolat fontos ellenőrző

pontja. 1439-ben ezt is elfoglalta Murad, de aztán egy évvel később megjött Hunyadi János felmentő serege, és kiverte Izsák pasát. Nem sokáig tudtuk tartani. Az akkor is - s ma is!, ezt soha ne feledjük: e percekben is - Nándorfehérvár elfoglalására készülő török 1454-ben, tehát két évvel a nándorfehérvári nagy támadás előtt II. Mohammed szultán vezérletével ismét elfoglalta Szendrőt. Hatalmas erőket vetett be, és ma is a kezében tartja. - Tomori szinte magának sújtott a levegőbe, nem nagy figyelmet élvezett a tanácsban, egyszerűen lenézték az alacsony rangú kapitányt. - Akié Szendrő, azé az Al-Duna, hiába vagyunk mi erősek Fogarasnál, ha lent, délen a török bármikor felvonulhat.

A király visszatért a helyére, ismét figyelni kezdett.

-Nándorfehérvárt soha nem adjuk fel. Ez Európa kulcsa, s a kontinens minden uralkodója, a pápa ösztönzése is tudja ezt. Ha valaha is veszélybe kerülne, a keresztény hatalmak egyszerre lépnek fel mellettünk, déli pontunk védelmében. S erre nem is kell hogy sor kerüljön. Megvédjük magunk is. A vár bevehetetlen, tudjuk Hunyadi János óta.

Bornemissza és Tomori aggódalmasan összenéztek. Tiszteletlenség volt, a budai főkapitányt meg is lepte saját sanda tette, de megtörtént. A gyermek király honnan veszi e tapasztalatait?

-Felség, ha távollétünkben netán azt a tanácsot adta Brandenburgi György, hogy legyünk nyugodtak Nándorfehérvárt és a Délvidéket illetően, ha netán azt is sugallta, hogy segít nekünk Európa, akkor szeretném megosztani aggályomat felségeddel. Mi ott lent délen egy magára hagyott, elnéptelenedett, lesóványodott országrészt találtunk...

-...drága János uram, hagyjuk a fenyegetettség érzését. Még egyetlen királyságnak sem tett jót, ha a saját szívében feladta magát...

-...ez az Európa nem az, ami volt száz vagy 50 éve, ma egymással viaskodó hatalmak tömege, s mi sem vagyunk ugyanazok, mert a viszály nálunk is...

-...talán csak nem azt akarja mondani, hogy V. László király akkor és én most ugyanazt jelentjük a nemzetnek!? - csattant fel egy gyermeki és türelmetlen

hang. - Akkor tényleg egymással szemben állt a nemzet két fele, a Hunyadiak és a Cillei, Garai vezette bárók, de ma egység van!

-Igaz, felség, így van. Bocsásson meg - hátrált vissza Bornemissza. Szapolyai már régen ügyet sem vetett a beszélgetésre, látta amit látott délen, igyekezett vissza Erdélybe, a szerémségi határokat védje az, akinek az a dolga: a király. Azért vannak várai. És azért van kincstára, hogy eltartsa azok katonaságát.

-Felség, a magyar királyságnak alig négy-öt vára van délen, a többi vagy a földesuraké, vagy katonailag értéktelen földvár, castrum - ennyi azért még belefért a vajda visszafogot szókincsébe. Oda akart vágni a gyerekek. - De Bornemissza uram pontos leltárt készített, hallgassuk őt.

-Valójában Tomori Pál uram foglalt össze minden feljegyzést, őt kérem magam helyett - világosan látszott, hogy a budai várkapitány nagyon erősen szeretné tolni védett "fia" szekerét, behozni őt az udvari köztudatba.

A király érdektelenül nézett Tomorira, nem szerette udvarában az ismeretleneket, s bár a kapitány többször is megfordult itt, Lajosnak elsősorban a királyi tanács tagjai és a nevelői számítottak, bizalmatlan volt másokkal.

-Felség, nem csak Fogaras helyzete miatt ismerem a törököket. Az ön édesapja fontos küldetéseket bízott rám. Mivel Ulászló király 1511-ben öt évre békét kötött az akkori szultánnal, Bajaziddal, fejbe vágott bennünket a hír, hogy egy évvel később Bajazidot száműzte saját fia, Szelim, aki követte őt a trónon, puccsal, élvezve az apja ellen fellázadt janicsárok támogatását. Ezért a király urunk engem küldött 1512 májusában - ön 6 éves volt akkor -, hogy Konstantinápolyba utazva puhatoljam ki az új szultán szándékát a békét illetően. Szerencsés módon ugyanez volt Szelim érdeke is, ő is küldöttséget menesztett Budára. Félúton találkoztunk. Sajnos, nem mondhatjuk, hogy a *mi* várunkban - Szendrő a töröké. Közös volt az érdek, mindketten ezt jelentettük saját udvarunknak, s itt tartunk most is. De ne adjon ez semmilyen bizalmat a török iránt, akkor ölne meg bennünket, amikor tudna. S most, Szelim óriási hódításai után előbb-utóbb megjön az étvágya a gazdag európai mezők, városok iránt.

-Halljuk inkább tehát a beszámolót a várakról - szólt közbe Szatmári György kancellár, minden praktikus ügy tudója, akit mindenekelőtt az elkerülhetetlen költségek érdekeltek. - Védelemre alkalmasak vagyunk? Vagy netán ellentámadásra? Mire számíthatunk a szerbek esetében? Erősek-e a horvát csapatok? -, hiszen a támadás fő iránya láthatóan ellenük irányul Boszniából, s nem lepne meg, ha Jajcát újra és újra el akarnák foglalni: csak így juthatnak közelebb az osztrák hercegségekhez, s amiről sokan megfélemlenek: az Adriai-tengerhez. -Már csak ezért is bízhatunk a német-római császárságban, az osztrák hercegségben, a pápai államban, Velencében. Közös az ellenségünk - lelkendezett Lajos.

Szapolyai eltűnődött a hallottakon. Tudta, hogy miért maradt ki a felsorolásból a francia király, I. Ferenc. S aki nem hiányzik Jagelló Lajosnak, Miksa császár unokájának, éppen hogy hiányozhat Szapolyai Jánosnak. Ki tudja ebben a zavaros Európában? Szapolyait mindenesetre kezdte zavarni, hogy mindegy, vajon a Jagelló-ág vagy a Habsburg-érdek kerül ki győztesen a Közép-Európáért folyó vetélkedésben, házasságkötéseik révén Lajos egyszerre tartozik mindkettőhöz, Anna hercegnő szintúgy... Hogy a szultán hatalmi törekvéseiről ne is beszéljünk... könnyen dőlhet el a helyzet a padisah javára... Annyit biztosan sejtett már a vajda ravasz ösztöne, hogy életre-halálra folyó nagy hatalmi harc zajlik itt a magyar trónért, amelyre ő maga akkora rajongással tekint. A nagy hatalom adja az erőt. Miért válhatna így fontossá a lényegtelen körülmény, hogy pl. Zimony vára meddig tud ellenállni? - mosolygott belül a vajda, és végleg úgy döntött, hogy lekapcsolja magát a fölösleges szavakról.

-Nos, halljuk a többi térség helyzetét - élénkült el a király hangja a 12 tagú országtanácsban, amelyet egyébként kezdett néha terhesnek érezni, bár kifogása nem lehetett: országgyűlés írta elő az ő támogatására.

-A tény, hogy Szendrő török megszállása miatt Nándorfehérvár nincs védve keletről, igen nagyra növeli a Fehérvártól nyugatra eső erős vár, Szabács jelentőségét. A török-magyar konfliktusok és helyezkedések ugyanolyan fontos

eleme ez, mint Szendrő vagy Jajca, s végsősoron minden ugyanarról szól: a Szerémség ellenőrzéséről annak érdekében, hogy Nándorfehérvárt be lehessen keríteni minden oldalról - részletezte Bornemissza. - Felség, vissza kell kanyarodnunk Mátyás király idejére - János úr atyai aggodalommal nézett Lajosra, hogy az rezdül-e, s örömmel látta, hogy semmi harag nem ült ki az arcára, ezért szabadon és nagy lendülettel folytatta: - Amikor uralkodásának kezdetén Mátyás király török kiszorításáért vívott támadó harcai megtorpantak a Balkánon és Boszniában, akkor nagy királyunk cseh riválisa és Szilézia ellen vonult. Igen hosszú csaták után bebiztosította magának a térség központját, Boriszlót, s mivel tudta, hogy rábízhatja Szapolyai Istvánra északi érdekei képviselőjét...

Az eddig unatkozó vajda most hirtelen felélénkült...

-Innen átvinném a szót Bornemissza uramtól, mert apám sokat mesélt erről az időről... - Hevesen kezdett magyarázni. - Mátyás tehát úgy döntött, hogy ismét a török ellen indul. Kénytelen volt. A szultán ugyanis néhány évvel korábban vakmerő provokációra szánta el magát. Nándorfehérvártól nyugatra, a Száva jobb partján, a déli oldalán egy igen erős, új várat épített, Szabácsot, azért, hogy a Szerémségben, a Dunától délre onnan mindent ő ellenőrizhessen. Sziléziai győzelme után, bízva apám ottani rendfenntartó erejében és ismeretében, 1475-ben Mátyás király hadat kezdett szervezni. Bár előtte néhány évvel Kinizsi Pállal várat építtetett a felénk közelebbi, északi Száva-oldalon, a folyó bal partján Szabácssal szemben, Klenak, az új vár semmiképpen sem volt elegendő a déli területek ellenőrzésére, ahonnan kiszorultunk volna. Az 1475 Szent György napjára összehívott országgyűlés elé tárta rendkívüli célját: *„Ezek után arra határoztuk el magunkat, hogy országunk óhajlására és a mi saját régi vágyunkra hallgatva, mi és országunk természetes ellensége, a török ellen fogunk fegyvert és Isten segítségével rajtuk oly módon állunk bosszút, hogy azok többé a nekünk okozott károkon ne örvendezhessenek.”* Mátyás azonnal tetemes új adókat szavaztatott meg az országgyűléssel, azzal a kikötéssel, hogy ez csak az oszmán elleni harcra használható. Támadnunk kellett, mert

naponta érkeztek hírek Budára, hogy Szabáccsal a birtokában a török rendszeresen kirabolja, fosztogatja a Szerémséget, lakóti rabláncra fűzve hajtja Isztambulba. A király teljesen szokatlan lépésre szánta el magát. Késő ősz volt már, mikor október 19-én elindult egy igen erős sereggel Budáról, vagyis téli hadjáratot, várküzdelmet vállalt. Tízezer fős hada nagyszerűen fel volt szerelve, hadigályák is csatlakoztak hozzá. 1475 január közepén ért a vár alá. Hihetetlen nehéz dolga támadt, részben átkelni a Száva déli oldalára, hogy körbezárja a várat, részben szétlővetni emerről az oldalról. A vár a korábbi török védelmi építkezés remeke volt, erős tölgyfaszerkezetbe épített vastag agyag- és földfalak, amelyek elnyelték az ágyúgolyókat...

Szapolyan körbenézett, és örömmel tapasztalta, hogy mindenki őt figyeli. Végre elemében lehetett, érezte, ahogyan apja az északi Boriszlóából őrzi ura rendkívüli déli hadjáratát. Nem véletlenül lett belőle nádor István úrból...

-Ezt azért kell tudnunk, mert mára Szabács legyengült, elhanyagolt vár, de ha visszaállítjuk régi erejét, ugyanazt a gátat jelenti a vár a támadó törököknek, mint egykor Mátyásnak...

-...itt téved, vajda uram - dörmögött alig hallhatóan Tomori -, nagy a különbség ma. Ha a török támadna, mögötte ott lenne az egész déli övezet, a hátszaga, utánpótlásai, hiszen éppen ez a baj: Szabács a Száva túlsó partján áll. Duplán meg kell erősítenünk, ha védelmi szerepet szánunk neki, hiszen a török könnyedén bekerítheti, ami viszont Mátyás seregének óriási erőfeszítésekre sok elesett katonába került, éppen mert a jeges Száván kellett átkelniük szinte lehetetlen körülmények közepette, kizárólag a gályák támogatására bízva magukat, közben ágyúgolyókkal őket lövő vártüzérséggel szemben...

-Így van - vette vissza a szót a vajda -, a négy toronyban a lőrések tele voltak ágyúkkal, puskákkal, a török tüzérség mindig is híresen erős volt. Szerencsére magának Mátyásnak, a törökverő Hunyadi fiának ekkor már magának is két évtizedes saját harci, csatateri tapasztalatai voltak - Szapolyai gondolatait nem rejtve, majdnem kihívóan nézett a 12 éves Lajosra -, személyesen irányította a

küzdelem minden részletét. Sáncokat emeltetett a vízbe és a mocsárba a vár köré, onnan lövette a falakat. Sem a 18 erős ágyú, sem a követő gépek nem tudták azonban áttörni a török védvonalat. Ráadásul az 1500 fős janicsár védősereg felmentésére megérkezett délről a közelbe, végső támadásra készen Ali és Saki bégek vezetésével egy erős török hadoszlop...

...Mátyás átfordította rájuk teljes tüzéréségét, mert a nyílt összecsapást nem vállalhatta, kudarcra végzetes lett volna. Megfutamította a bégek seregét, tovább lövette a tornyokat, s ekkor cselhez folyamodott, nem véletlenül tekintik okosnak a nagy királyt. Egy hónapja tartott már a kilátástalan hadakozás, s egy este a király elrendelte csapatai elvonulását, mintha abba akarná hagyni az ostromot. A törökök fellelegeztek... Hajnalig... mert akkor Mátyás visszafordulva, seregének egy részével a ködben megtámadta a vár északi oldalát, mire az újra harcra álló teljes török védelem oda vonult, s ekkor Mátyás a saját maga vezényelte alakulatokkal a déli oldalon betört a várba, kegyetlen harcokban elfoglalta Szabácsot. Legendák járják, hogy a győzelem után az őt csodáló török katonák egy része - jó pénzért - beállt Mátyás fekete seregébe, s mindvégig őt szolgálta. - Apám volt az első, aki Budán a győztes királyt köszöntötte.

Nem övezte lelkesedés Szapolyai János erdélyi vajda nyilvánvaló hivalkodását. Családja szerepét távolról sem egyformán ítélik meg Budán. Hiszen apja dicsőségét aligha fokozza, hogy Mátyás halála után rögtön ő üritette ki Bécset. -És ami a mi mai életünk szempontjából nagyon fontos - folytatta Tomori -, hogy Mátyás a szokásoktól eltérően nem romboltatta le Szabácsot, hanem újraépítette, visszaállította régi erejét, amiből csak azért vesztett az elmúlt több mint négy évtizedben, mert sem a vár falaival, tüzéréségével, sem a katonák zsoldjával nem foglalkozik senki. - Tomori pontosan érezte belül, hogy túllépett a saját határain. Ki ő, hogy így vádolja a királyi udvart, a haditanácsot? Ő lepődött meg legjobban, amikor határozott hangon Bornemissza János szólt hozzá, közben a királyra nézve:

-Tomori uram, jó, hogy ilyen bátor. Mi lenne, ha saját magának lenne egyszer

Német birodalmi zászlók Miksa császár diadalmenetén

módja megmutatni, mit kell tenni déli várainkkal, ha újra csatába kell állniuk?
- Tomorinak fogalma sem volt róla, miről beszél a kapitány, az “apja”, aki persze “apja” a királynak is... - Mert amíg van Szabács és erős is, addig élhet Nándorfehérvár. Talán.

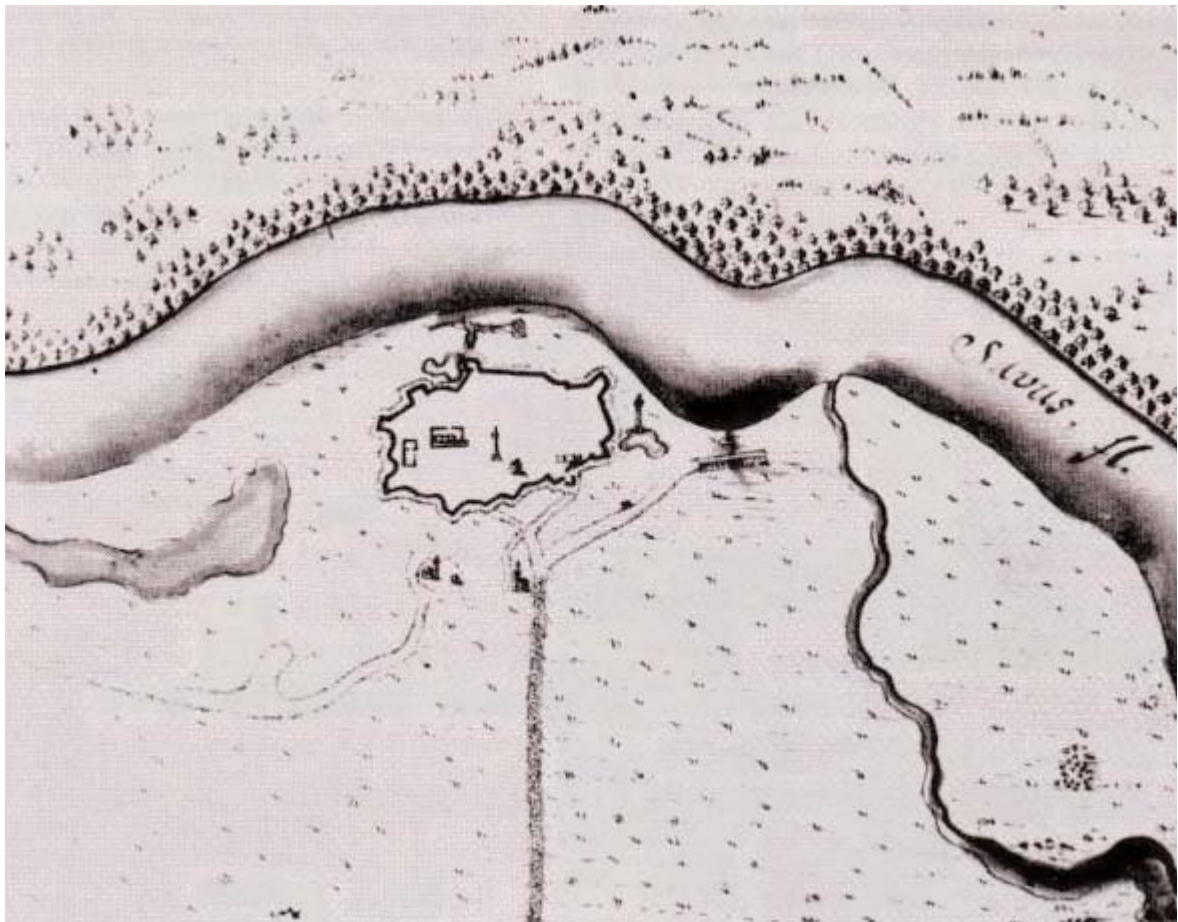
-Vagyis mindig, míg mi vagyunk - szólalt meg büszkén a király. Ellentétben a királyi haditanács több tagjával, akik attól félték, hogy Mátyás király emlegetése kínos helyzetbe hozza a kis uralkodót, Lajos szinte erőt kapott a példaközből, el is zárta magába a várharcok történetét. Mert miért is ne? Mátyás is gyerekként lett király, s lám, mire vihette. És egy Jagelló hatalma és lehetősége eleve sokkal nagyobb, mint egy Hunyadié. Nem véletlen, hogy éppen az ő apja, Ulászó király mutatta meg annak idején örök riválisának, Mátyás királynak - a sziléziai, a morva- és csehországi harcokban, a cseh koronáért vívott küzdelemben -, hogy milyen korlátozottak lehettek Mátyás céljai az európai hadszíntéren, míg ők, Jagellók most már nem csak lengyel erőkre támaszkodhatnak, hanem apja bölcsessége révén a Habsburg-ház európai kapcsolatrendszerére, a német birodalmi erőkre. Miért kellene neki félnie, ha Mátyással példálózna...? Neki, a cseh királynak, aki Mátyás soha sem lehetett?

A haditanács hallgatta még egy ideig Tomori beszámolóját az áthatolhatatlan szerémségi mocsarokról, s senkit nem érdekelt a megjegyzés, hogy ha bármely ellenség, a török átkel ezen, akkor Eszékig és onnan a Dráváig egy szoros, száraz földsávon szinte akadály nélkül átgázolhat a magyar királyság 150-200 kilométeres sávján... Egykedvűen hallgatták, hogy meg lehet erősíteni Szalánkemént, a várat a Tiszának a Dunába való torkolatával szemben, azaz szintén a déli oldalon vetve meg a királyi csapatok lábát Nándorfehérvár védelmében, mint ahogyan teszi azt a hely katonai fontossága miatt mindenki a rómaiak óta, amikor Acumincumnak hívták, ... és hogy milyen fontos volt a szerbek számára, hiszen amíg a török meg nem semmisítette Szerbiát, Szalánkemén mindig a szerb Brankovics despoták családi birtokában volt.

Amikorra pedig Tomori elért a stratégiai utaztatásban oda, hogy Szabács fő-

lött meg kell erősíteni Szávaszentdemeteren az apátság erődítményeit, melyek a 13. század óta katonailag is értékelhető szerepet játszhatnának, most pedig szükség is lenne rá és a bencések számára láthatóan megszűnt a jelentősége - mint ahogyan meg is szűnik mindené, ha nem építjük ki a teljes védelmi vonalat... de ekkor már senki sem figyelt a fogarasi kapitányra. Ketten maradtak, Bornemissza megfogta a karját:

Szávaszentdemeter

-Fiam, figyeljen. Nem érdekes, mit értettek meg ebből az urak. Az a fontos, hogy ön emlékezzen minden rozoga fahídra, minden elkorhadt cölöpre a vár-falakban, s minden hadnagy nevére, akivel találkozott délvidéki útján s azt látta, hogy sem ő, sem katonái nem kapták meg a zsoldot. Szüksége lesz rá.

Tomori tanácstalanul nézett a budai kapitányra.

-Egyet jegyezzen meg, kapitány uram, ha úgy hozza a sors, hogy az ön életét összeköti a déli védelemmel. Soha ne bízson a szerbekben. A törökök idestova másfél évszázada újra és újra elfoglalják egész Szerbiát, vagy annak részeit, főleg lent délen. És a szerb despták, korábban a Lazarevics-család, majd az ő örökükbe lépő Brankovicsok - Zsigmond alatt István, Hunyadi János idején György - bármikor elárulnak bennünket, bármikor átállnak a törökhöz, odaadják váraikat, s ha kell, ellenünk támadnak könnyedén. 1426-ban az akkori despota, Lazarevics István - cserében azért, hogy Zsigmond király elfogadta az unokaöccsöt, Brankovics Györgyöt szerb örökös despotának - Tatán tartott találkozásukon írásban lemondott Nándorfehérvár és Galambóc váráról a királyunk javára. És hányszor fordult a kocka azóta? Mátyás apját, Hunyadi Jánost hányszor árulták el? Mígnem Mátyás megmutatta erejét és döntését az árulóknak: uralkodásának elején, azért, hogy szabadon felvonulhasson a törökök ellen, Szerbiát magyar tartományként elfoglalta, a korona alá vonta, és a szege-di országgyűlésen a jelöltjét, Tomasevics István boszniai herceget avatta be Szerbia és Bosznia uralkodójának. A Brankovicsoknak semmi sem maradt amúgysem létező országukból: az újabb István trónfosztása után családjával jobb híján Siklósra menekült és csak a szerb despota címét viselhette, országa nem volt többé. Európa érdeke, hogy megvédjük a volt szerb területeken is a töröktől magunkat és másokat. Tartsa meg az összes szerb várat, ha erre egyszer módja lesz - hunyorgott sejtelmesen Tomorira Bornemissza -, mert azok stratégiaileg kivételes helyzetben vannak a folyók túlsó oldalán, nélkülük és a törvényszerű szerb árulások miatt országunk alsó végtagjait gyorsan levágják. S akkor hova, hogyan lépünk? A török évszázadokon át gyötörte, zúzta

Szerbiát. És amikor azok elgyengültek a sokféle árulásban, 1459-ben fogta magát a szultán, egycsapásra elfoglalta a szerbek északi fellegvárát, al-dunai menedékhelyüket, királyaik egykori székhelyét, Szendrő várát, és ezzel egyszer s mindenkorra meg is szüntette az akkor már halódó önálló Szerbiát. Tőlünk csak egyetlen lépésre délre történt mindez. Érdeemes figyelni, kapitányom. - Bornemissza maga is érezte a saját hangjában a száraz fojtottságot, illetlenségnek is tartotta volna, ha itt van a király - de most a másik "fia", a vitéz volt itt.

Nándorfehérvár a 15. században

Szent György napja van ismét

-Felség, ne aggódjon. Szapolyai emberei soha nem kerülhetnek többségbe, mert ha nagyon megszámloljuk, minden középnyemes végül is valamelyik főúr kegyétől függ, ha nem része éppen a bandériumának.

-Félelem? Miért lenne, őgróf úr? - szólalt meg tettetett biztonsággal Lajos.

-Önben és családjában királyi vér folyik évszázadok óta. 80-90 évvel ezelőtt Szapolyai nagyapja, Imre úr Hunyadi Jánosnak csak a számadó deákja volt, s Mátyás is csupán a sókamarai ispánsággal bízta meg megválasztása után 3 évvel. Jó jövedelem, de hol volt ott még a rang. Szapolyai János nem esett messze a fájától, nekem elhiheti - folytatta Brandenburi György a hintóban a Rákosmezőre, az országgyűlésre menet.

-Azért azt vegyük figyelembe, hogy a vajda végül benősült a családomba, Zsigmond lengyel király Szapolyai Borbálát vette feleségül.

-És ettől királyi lett a vajda vére? Dehogya, felség. Hangos duhaj ő csupán, a nemesség felhasználásával, elvágva az ország döntéshozatalától, az udvartól.

-Most mégis ő szíthatja őket ellenem.

-Azzal, hogy Miksa császár kezdeményezésére ön jegyesül kapta Habsburg Máriát, Ferdinánd herceg pedig elnyerte az ön nővére, Anna hercegnő kezét 1515-ben, minden megváltozott. A nemesi közrend okkal méltatlankodik, mert megérezte, hogyan szorul gyorsan hátra - ám hiába. Ez itt már európai nagypolitika, amihez Szapolyai vagy Werbőczy uram és táboruk nem ért. Jagelló Ulászlóval, az ön édesapjával bölcs lépéssorozat keretében kötött megállapodást a császár, aki ugyanis elhatározta néhány évvel korábban, hogy nem támogatja többé a lengyelek ellen fellépő orosz cárt és a német lovagrend nagymesterét. Ezzel kiszabadította a csapdából az ön családját, a Jagellókat. Cserében persze többet kapott, de hát ezért császár...: megszerezte magának Csehország és Magyarország barátságát az Ulászló magyar és cseh királlyal kötött szerződésekkel, a számára Prágában és Budán fontos trónutódlást jelentő házassá-

gokkal. Gondolja, hogy Zsigmond lengyel királyt érdekli az ő majdnem-balkáni sógora, az egykori sóhivatalos? - kuncogott Brandenburi örgróf.

Lajosnak nagy szüksége volt erre a lelki támogatásra. Budán a várban hónapok óta készülnek az újabb országgyűlésre, amely most, április 24-én megnyílik. Adókat kell emelni, meg kell erősíteni az ő saját királyi hatalmát azzal, hogy csak neki hűséges emberekből áll a - vele együtt - 12 tagú királyi tanács, úgy, hogy annak jogait ne korlátozhassa félévente országgyűlési lázongás. Tudta viszont a hozzá érkező hírekből, hogy a nemesi küldöttek nem sokra becsülik az ő hatalmát, ha egyáltalán van neki. Hogyan tovább? Egyet kellene érteni velük? De Szapolyaival nem lehet... és már Bakócz is hátrál, beteg, alig lehet rá számítani. Sértett is. Brandenburi György szerint kellene új, erős kancellár az ifjú király mellé, és gondolkodni kénytelen a bíboros pótlásáról is, ha Bakócz... A király hosszasan hallgatott. Mire megy ő az örgróf ilyen erős szellemi, nevelői támogatásával? Mert Európát Magyarországon senki nem érti annyira, mint e kiváló német uralkodói vér, ez igaz. De most nem Európába tartanak, hanem a Rákos-mezőre, gyülevész nemesi csoportok közé a port szívni, miközben ők a bort szívják... - Lajos elmosolyodott, anyanyelve már a magyar, nem is kétséges, bár sok más nyelven is beszél.

Jól érzékelt. Amikor az országgyűlés előtt Brandenburi György a király nevében ecsetelni kezdte az összefogást az osztrák és a német uralkodókkal, hangos üvöltéssel szakították félve:

-Ha György úr a Fuggereket képviseli, azt megértjük. Lefizették Miksa császárt is, ön a rengeteg német gróf egyike, egy a sok közül nyilván nem került olyan sokba - hangos kacagás a nemesek között -, nem is irigyeljük mi, örgróf úr, csak megtenné, hogy egy kicsit távolabb áll a királyunktól, nehogy véletlenül hozzá is átcsússzon az ön zsebéből valami gyanús?...

-...ami a mi aranyunk Körmöcbányáról... az volt, míg ki nem vitték az országból minden tiltásunk ellenére az ön fukar-Fugger megbízói!... avagy bérencei?

Szatmári György kancellár mindig is úgy hitte, az ő tekintélye vitathatatlan

minden rend és a főpapság előtt. A király nevében kért ő is szót... Kért volna, de újabb kacajok közepette bekiáltottak a bihari küldöttek, egymást licitálva:
-A király nevében? Önnek adta a király a nevét?... ön most Szatmári Lajos?
-Nincs neve a királynak... neki adta a kancellárnak! Kezdjük újra Árpáddal.
-Vagy legalább Nagy Lajossal.

A hangorkán napokig tartott. Hiába volt napirenden az adók duplára emelése a végvárak megerősítésére, a nemesség kitartott eredeti ajánlata, az évi fél arany mellett. Lehurrogtta magát a királyt is, mikor hozzájuk fordult, hogy erősítsék meg az ő királyi tanácsát négy, biztos jogokkal felhatalmazott főúrral és főpappal azon kívül, hogy ő, a kancellár, a kincstartó és a főudvarmeste eleve tagja a tanácsnak. Erős szavakkal kérte az országgyűlést Lajos, hogy legyenek tekintettel az ő korára, és tegyék lehetővé, hogy a megválasztandó királyi tanács az ő nevében minden fontos ügyben kormányozhasson. A köznemesek, a megyék hallani sem akartak a központi jogok kiszélesítéséről, éppen azért jöttek ismét a Rákosra, hogy végre a saját nemesi képviselőik is helyeket kapjanak a királyi, azaz a haditanácsban, főleg ha tényleg igaz a török veszély. Ha meg nem igaz, félre ezzel az adófenyegetéssel...

Reménytelenné vált a helyzet. Először csak egyik-másik megye fenyegetőzött azzal, hogy azonnal hazamegy, ha követelései ismét a levegőben maradnak. Aztán - sokan úgy vélték, hogy az erdélyi vajda titkos tanácsai alapján - egyre többen úgy döntöttek, ahogyan aztán végül cselekedtek is: elhagyták az országgyűlést, előtte kinyilvánítva, hogy az hiába hoz bármilyen döntést, érvénytelennek tekintik. Nem először és nem is utoljára úgy határoztak, hogy fegyveres országgyűlést hívnak egybe, ezúttal július 25-ére Tolnára.

Tomori Pál először látott közelről ilyent. Soha nem volt dolga a rendek vitáival közvetlen résztvevőként. Bornemissza János az utolsó pillanatban kérte meg a királyt, hogy hívja meg saját vendégül Tomorit is. Lajos csaknem elutasítóan fogadta a kérést, ám a budai kapitány gyorsan és határozottan megindokolta:

-Felség, soha nem lehet tudni, mikor tör ki zendülés, ez itt most lőporos hordó. A királyunkat minden helyzetben meg kell tudnunk védeni. Tomori Pál egyszer már - sőt azonnal egymás után kétszer - bebizonyította, hogyan kell megvédeni a király biztonságát... 4 éve éppen ilyenkor Bakócz felhívására, a már kinevezett Dózsa vezetésével ugyancsak a pesti oldalon gyülekeztek a seregek, és én úgy ítélt meg, hogy közvetlen veszély fenyegetheti a budai palotát. És éppen Tomori Pál és lovasai mutatták meg, mit értenek ők a katonai fegyelmen. Fél nap alatt szétkergették a háborgó, lázadó tömegeket.

Lajos kezdte megérteni, hogy Bornemissza Jánosnak van egy másik "fia" is, és mert szerette öreg fegyverforgató mesterét - kinek ő egészen kiváló tanítványa volt -, engedett. A király éppen a berekesztett országgyűlés utolsó napján érezte és értette meg, miről beszélt tanítója. Soha nem érezte magát annyira védtelen gyerekeknek, mint a Rákos-mezőn.

-Felség, ne lepje meg, ha azt hallja, hogy eladom ezt vagy azt a birtokomat, nem jelent semmit, csak a véletlen műve lenne - szólt Brandenburi a várban.

Hőségben is és Szent Mihály napján is

Pontban a meghirdetett napon összegyűltek a köznemesi küldöttek Tolnán egy hétre. Elégedetlenségük kifejezhetetlen volt. A főurak tavaszi döntései miatt háborogtak a lelkek. Ezért ők maguk hívták össze az országgyűlést. Lajos nem tehette meg, hogy figyelmen kívül hagyja saját legnépesebb rendjét, s az ő kíséretében megjelent a királyi tanács több tagja, néhány további főúr is. A köznemesség szószólói - köztük Werbőczy uram is egyre hangosabban - követelték, hogy az őszi, Bácsban tartandó országgyűlésre megfelelő haddal készüljenek, amelyet ők maguk és a király állítson ki, ha tényleg komoly a helyzet lent délen. Hajlottak arra, hogy mégis hozzájáruljanak a hadiadó szerény megemeléséhez, de csak akkor, ha ők maguk a saját megyéikben beleszólhatnak a mértékbe, a beszéd módjába és a felhasználás ellenőrzésébe. Ilyent se látott még a magyar nemzet nemesség és király viszonyában! S mivel nyáron a mezőgazdasági munkák kellős közepén nagyon hiányzott a kézi erő, a Dózsa-háború idején főleg a főúri csapatok által elhurcolt jobbágyok, a köznemesek elérték, hogy azokat vissza kell adni volt uraiknak, nekik.

A király bemutatta új kancellárját, Szalkai Lászlót, aki a nyár elején, rögtön a Rákos-mezőn tartott rendi gyűlés után vette át e teendőket Szatmári Györgytől. A megyei nemesség nem akart belenyugodni az ellentmondásos helyzetbe, miszerint utóbbi, a volt kancellár továbbra is viselhette e címet. Mindenből kettő lesz ezután? Hova akar terjeszkedni az udvar? A király *nevében* - "Akkor most már nincs neve a királynak..., kacagás!?" - Perényi nádor nyugtatgatta őket, bár tudta, hogy ez igaz, éppen az ő javaslatára nem sokára két kincstárnoka is lesz az udvarnak - de erről egy szót se!, ebben a parázs hangulatban...

A nádor úgy tett, mintha nem tudná mindenki, hogy... Hát ezért jobb nem beszélni. Mert az általa egyelőre csak titokban szóba hozott leendő kincstárnok nem más, mint az ő "keresztfia", kegyeltje, Fortunatus Imre, a Spanyolországból elmenekült és azóta kikeresztelkedett zsidó család sarja. Perényi Imrének

kifejezetten érdemes volt csendben maradni a magyar nemesek előtt. Akik nem is titkolták, hogy német bérencnek tartják. Mert egyébként hogyan is kapott volna német birodalmi hercegi címet egy éve, 1517-ben, s persze előtte, 1516-ban, Ulászló halála után hogyan lehetett volna tagja a régens tanácsnak a kis-korú Lajos fölötti gyámkodás céljából?... Perényi nádor és családja nem is hordta, nem használta a német hercegi címet, rosszul hangzott ez a magyar nádor rangja mellett.

Szatmári György, a volt veszprémi, váradi majd pécsi püspök felmentése nem okozott meglepetést. Tudta mindenki, hogy Bakócz Tamás bíboros helyére pályázik, ha egyszer Esztergomban váltást kényszerít ki a halál. S egyébként is, 1504 óta, csaknem másfél évtizede ő volt a kancellár, talán neki volt a legnagyobb hatása Ulászlóra, Perényi Imre nádort is ő jelöltette, választtatta meg. Mindenki tudta, hogy élete fő művének tekinti a Miksa és Ulászló között létrejött örökösödési szerződést, amelyen megállás nélkül dolgozott a kis Lajos megszületése, 1506 óta. Menjen Esztergomba, soha nem szerették. A nemeseket nem hatotta meg Szatmári úr pécsi építkezése, a díszes házak, a püspöki palota kibővítése, a székesegyház feltűnően szép oltára, a kancellár baráti kapcsolata hazai és európai humanista írókkal. Császári szolga ő is, mint Ulászló volt.

Szalkai László is jobbágysorban született - mint Bakócz -, egy varga fia. Persze mondjuk ki az igazságot: nemesi vér egy kicsit, hiszen az apja és családja tehetetlenül süllyedt nemesi rangból jobbágysorba. Mint annyi más. Ulászló a Dózsa-háború idején nevezte ki váci püspökké, mert nagyra értékelte munkáját éppen a kancellárián. És most ő a kincstárnok immáron két éve. Legyen kancellár, ha kell, legyen kit utálni Lajos helyett és mellett. Mert persze az új divat szerint reneszánsz főpap ő is, a politika, a hatalom, az udvari szereplés jobban vonzotta, mint egyháza, de ez így volt szinte minden Jagelló-főpapnál. Szalkai László is csak azért szerette egyházi tisztségeit, mert ebben biztos és nagy jövedelmi forrást látott, és ez érdekelte. Egyházmegyéjét rábízta a segédpüs-pök-

re. Azért majd kíváncsiak lesznek még egyszer a nemesi küldöttségek, hogyan is vezeti a kincstárat Szalkai uram, mert abban mindenki biztos, hogy egy ilyen nagy és erős királyságban lehetetlen, hogy soha semmire sincs pénz, a legkevésbé a hadakra. És mos miatta kell ismét adóról tárgyalni, engedni? De mert a kancellár, a kincstárnok a király dolga - haditanácsa pedig éppen azokból áll, akik minden magas posztra úgyis egymást nevezik ki -, az országgyűlésnek a harag elfojtásán kívül nincs más tennivalója a kancellár ügyében.

Az országgyűlés utolsó napján elterjedt a hír, hogy a király Újlaki Lőrinc herceget, a szerémi és macsói bán bízta meg az országbíró szerepének ellátásával. Legyen. Lőrinc herceg apja a híres Újlaki Miklós horvát, szlavón, macsói bán volt, aki később betöltötte a magyar nádor, az erdélyi vajda tisztségét is, és mint a többé már nem létező, a török által megszállt "Bosnyák-ország" utolsó címzetes királya, részt vett Hunyadi János győztes harcaiban, s nála, az ő újlaki várában halt meg pestisben a nándorfehérvári hős, Kapisztrán János is, ott a sírhelye. Ilyen család sarja... legyen. Ezzel össze is állt az ifjú király teljes udvari hatalmi rendszere, s a köznemesek tudták, hogy semmi befolyásuk, ki milyen hatást gyakorol Lajosra és az országra. Azt el kell érni, hogy ők is ott ülhessenek képviselőik révén a királyi tanácsban, mert elviselhetetlen a főurak hatalmi összpontosítása - így távoztak augusztus elején Tolnárról, egyben készülve a szeptemberi országgyűlésre Bácsban.

Mely eleve és előre fegyveresnek nyilvánított. Hadiügyekről is kellene már szólni végre, villogjanak a kardok! Szent Mihály napján, szeptember 19-én egy hónaposra tervezve gyűltek össze a rendek elvileg teljes létszámban. -Kérem a rendeket az ország védelmét komolyan venni - adta meg az alaphangot a király. - Nem véletlenül ültünk össze itt lent délen, Bácsban. Tőlünk kétszáz kilométerre naponta fenyegeti határainkat, várainkat, földjeinket a török. Bár szerződéses béke van közöttünk és ezért nem kell háborúra számítani, kipusztulnak a déli megyéink, menekül a lakosság, rengeteg szerb keres nálunk védett helyet. Hogyan gondoskodjunk tízezrekről? S az elpusztított földekről?

Hogyan lássuk el katonáinkat? Alig lehet várvédőt találni, fizetett zsoldost szinte egyáltalán nem. Váraink falait évtizedek óta nem újíttjuk fel.

Óriási zaj támadt. A királynak ilyenben nem volt része, gyámjaira pislogott. Brandenburgi természetesen nem szólhatott, elszabadult volna a pokol.

-Ki herdálja el a királyi jövedelmeket?

-Miért üres mindig a kincstár?

-Hol van az évi 200.000 arany?

-Hol van az arany-, ezüst- és rézbányák jövedelme?

-És a vámoké?

-A városoké?

-A sóhivatalok temérdek bevétele?

-A királyi birtokoké? Mátyás alatt is ezek voltak a jövedelemforrások, mégis hatalmas serege volt, a fekete vitézek, s nem kellett koldulnia nemzetétől...

...illetve ha kért, adtunk, mert tudtuk, mire megy: az ország védelmére!

-De mire megy most?

Bornemissza János és Tomori Pál katonái szorosabbra vonták a gyűrűt a király körül. Kardok repkedtek a levegőben. Persze tudta mindenki, hogy ez csak hangos hivalkodás a köznemesség részéről, de meg kellett mutatni nekik, hogy szükség esetén a felség felség. A budai várkapitány szólt hozzájuk:

-Tudjuk, mit kell tennünk, most tértünk haza a végekről. A lyukak szinte tátonganak a védelmi rendszerünkön. Nem ez a megfelelő idő a felelősök keresésére. Most várvédő katonákat kell keresnünk, ezrével!

Szalkai Lászlót teljes hangorkán fogadta. Főleg, mikor előterjesztette a nádorral közös javaslatát:

-A királyi kincstár olyan súlyos feladatok előtt áll, hogy kettőre kell emelni a kincstárnokok számát. Nagy nemzetközi tapasztalatai miatt javasoljuk az új, a másik helyre Fortunatus Imre uramat, ezt a kiváló...

Most már tényleg suhogtak a kardok. Senki nem értette a másik szavát, üvöltött mindenki.

-Tolvajra bízni a pénzt?

-Milyen pénzt? Nincs is pénz! Már útközben ellopják!

Egy teljes hónapig fárasztották egymást a király, fő- és közrendjei. A nemesek végül elértek némi engedményt. Az országgyűlés után a király minden alkalommal meghívja ülnökként a köznemesség kiválasztott képviselőit a királyi tanácsba, s e küldöttek fele, csakúgy, mint a haditanács főúri tagjainak fele mindig Budán legyen, a királyhoz közel, hogy bármikor ki lehessen - és kelljen - kérni a véleményüket.

Az országgyűlés éppen a végéhez közeledett, amikor külön meghívás nélkül, az utolsó napokban egyeztetve megjelentek Bács várában és mezején a török szultán küldöttei. Közvetlenül érkezésük előtt Tomori Pált küldte eléjük a királyi tanács, mondván, a fogarasi kapitánynak vannak a legnagyobb tapasztalatai e téren. S lehettek is, mert mire a török küldöttség a király elé járult, meglepő és nagyon békés javaslattal állt elő, kezükben egy pontos térképpel:

-A padisah óméltósága azt javasolja a magyar királynak, hogy hosszabbítsuk meg a közöttünk fennálló fegyverszüneti megállapodást újabb öt évre. Egyetlen feltételünk van, de ez nyilvánvaló: a jelenleg is elért, vagyis a korábbi évtizedekben a harcok során kialakult helyzet sértetlen marad.

-Mit jelent ez, bég urak?

-Boszniában a mienk marad minden eddig meghódított terület Szrebernik központtal, amely 1464 óta az oszmán birodalom része. És persze a mi várunk marad Szendrő, amelyet még 1459-ben foglaltunk el.

Az országgyűlés minden tagja értette, hogy a harapófogó két éle továbbra is nyitott marad, s bármikor zárásra is készülhet. Hiszen így a török javára az egész délvidék ellenőrizhető lett, a Száva alatt, ha keleten Szendrő, nyugaton Szrebernik sértetlenül s a jelek szerint örökké a szultán kezében marad. Nyugtalanságra éppen lett volna ok, Bornemissza kapitány nem is maradt szótlán:

-Nehéz eligazodni a szultán szándékain - szólt a király előtt a török küldöttekhez. - Most békével jönnek. De alig két hónapja, hogy az önök délvidéki alaku-

latai váratlanul Nándorfehérvár alatt gyűltek össze különböző irányokból, és nem is volt kétséges a szándékuk: megpróbálták rajtaütésszerűen elfoglalni a ma-gyar királyság legfontosabb várát. Erre mi a magyarázat, bég urak?

Az országgyűlés felhördülve hallgatta a budai parancsnok szavait. Elment a nyáron a fülek mellett a török támadás híre? Hát itt tartunk? Bajba kerül az ország biztonsági kulcsa, és még csak riadalom sem támad? Nyílt dühvel tekintettek a török tárgyalókra. A szemfényvesztés, a török ámítás eddig is híres volt, most azonban közvetlen és megdöbbentő.

-Kérjük a budai királyt, ne értsék félre a nyári támadást. Az semmiképpen sem tükrözi a padisah, Szelim szultán szándékait. A boszniai pasa saját döntése volt, szeretett volna érdemeket szerezni e vakmerő és átgondolatlan támadással. Mi komolyan gondoljuk a tartós fegyverszünetet.

Megerősödtek a kételyek az ország távoli vidékeiről érkezett küldöttekben. Már csak az nem volt világos, hogy a királyi udvar baljós titkolózásában, vagy a török ámításban kételkedtek inkább. Ezekkel fegyverszünetet?...

-Amikor jöttek, mindig elkergettük őket Nándorfehérvár alól. S nem csak a nagy Hunyadi János! 5 évvel ezelőtt, 1513-ban is megtámadtak minket, s akkor is visszaverte őket Sárkány Ambrus bán és a várvédelem, szétkergette őket a vár közelében, még mielőtt célhoz értek volna. Nincs mitől félnünk - harsogták a nemesi küldöttek minden irányból. Béke ide, béke oda, a török támadni fog de mi visszaverjük.

-Urak, ne feledjék, hogy az elmúlt évtizedekben mindig is a béke- és fegyverszüneti megállapodásaink teremtettek nekünk nyugalmat - érvelt Szalkai László. - Az ország minden erejét lekötné a háborús feszültség, a harci készültség. -Valóban - vette át a szót Perényi Imre nádor. - Ulászló korát a béke jellemezte, és ennek fontos része volt, hogy 1495-ben és 1503-ban, 1511-ben is békét írt alá a törökökkel...

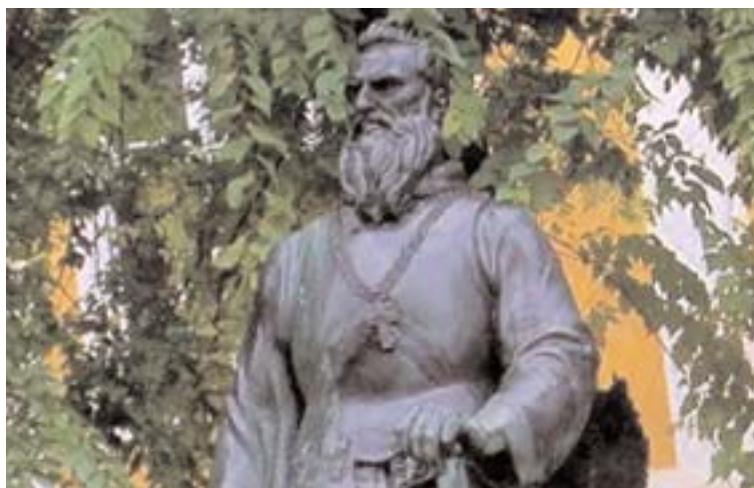
-...és Corvin János harcban szerzett érdemei, a török elleni győztes csatái 1501-1503 között nem számítanak? - kiabálták minden irányból.

-És áruló volt és az is maradt mindenki, aki azzal kábít bennünket immáron sok-sok éve, hogy a Habsburg-Jagelló keresztházasságoknak az volt az értelme, hogy biztosítsa Magyarországnak a Habsburgok által közvetített német segítséget a török ellen. Ez hazugság. Nincs mitől félnünk, pontosan tudjuk ezt csaknem másfél évszázada, a 14. század vége óta vívott harcainkban...

-...Magyarországon a török soha nem gázol át! - Nem, nem, soha! - csaknem húszezer nemes rikoltozta egyetlen nagy szólamban a győztes érzést.

-Tisztelt Rendek, Felség! Nincs más választásunk. Aki nem érti mai kényszerünket a törökkel való harc elkerülésére, az azonnal vonuljon katonai kíséretével, annak összes költségét vállalva Nándorfehérvárra, a hatalmas falak között alig lézengenek a zsoldosok, kell oda az új erő. S ha majd egyszer visszavesszük a Száva vidékén, a Szerémségben, Boszniában, amit évtizedekkel ezelőtt elvettek tőlünk, akkor mondhatjuk, hogy nem kell fegyverszünet többé. De tisztelt nemesi rendek, jöjjenek azonnal, ha úgy gondolják, hogy éles a kardjuk és erős a karjuk...

Tomori Pál (mai szobra Kalocsán)

... én jómagam készen állok - Tomori Pál hangja nagyon erősen dörgött, de a néma fogadtatás miatt visszhangtalanul bomlott el a sorokban.

A király élénk kíváncsisággal tekintett új ismerősére, talán már kedvelte is. Most azonban nem maradt más hátra, mint a gyűlés berekesztésével egyidőben aláíratni a török ajánlatot. Legyen hát rajta Tomori neve alul!

...-Vajon miért akarta a szultán, hogy egy egész országgyűlés, egész Magyarország tudja meg: nincs mitől félni, az oszmán birodalom szándékai békések? - fordult Bornemissza Tomorihoz útban Buda felé. - Éppen az elmúlt 4 évben hódította meg a fél világot. Elég lenne neki a köves Bosznia déli része?

-Altatni akarnak bennünket! - s ez olyan nyilvánvaló a két derék vitéz számára, hogy hangosan felnevettek. -Most akkor kell nekünk Habsburg-szövetség, vagy nem?

-Ez már eldőlt a házassággal, Tomori uram. Egy házasságról pedig mindig csak utólag derül ki, hogy jó volt-e...

Kellene már egy jó feleség

A fogarasi kapitány életében többször látott kardélre hányt fejeket, mint feleségen női szoknyákat közléről, mert ezt még egyszer sem. Különösen érzékenyé vált hát az élete a szép, a gyengéd iránt. És bár látta már, hogy a királyi udvar egyre inkább számít rá, és a jelek szerint már nem csak az esetleg lázadó nemes urak megfékezésében, a király biztonságában, hanem katonai, hadjáratokban szerzett tapasztalataira, vezéri képességeire is - amit eddig még soha sem sikerült kipróbálnia, hiszen csupán csatákban vett részt. Az, hogy az ő dolga a király iránti teljes hűség, s nem a nemesi viszálykodók támogatása, egyértelmű volt számára eddig is. S érezte, hogy részvétele - a király meghívására - a rákosi, a budai és most a bácsi országgyűlésen felébresztette Lajos érdeklődését új kardforgatója iránt.

Budáról haza sietett Tomori. E szó neki ugyan egész Magyarországot jelentette, de most szűkebb hazájába, birtokaira, Borsodba igyekezett. Barátjával, Tornallyay Jánossal összefogva régebben Lórántffy Tamás uram fiától bő háromezer forintért megvette azok két falvát a birtokkal: Abodot és Boldvát. És annyira megszerette a saját gazda szerepét - s tudta, hogy ebben az országban a birtok számít -, hogy Ambrusházi Márton özvegyétől is megvette annak Darnak faluban található birtokát 1510-ben. És a gyarapítás nem állt meg: egy éve, 1517-ben unokatestvérével, István fia Lőrincz-cel megvásárolta Felsővadászt, szintén Borsodban, ahol régről vannak ott kisebb birtoktesteik Berkeszten, más családtagoknak Boldogkőn, Ambrusházán. Nagybátyja, István vitte a legtöbbre a családból a múlt század végén. Szepesi alispánnak választották, s a gróf, Szapolyai István, majd János vajda megtette Tomori Istvánt erdélyi alvajdának is, a székelyek pedig a vajda nyomására alispánnak választották. De Pál úr családi ágának fő, szeretett helye Borsod és Abaúj maradt.

Így, ide igyekszik haza, látni a sajátját. Családja egyébként a környéken, Abaúj vármegyében található Tomorban letelepedvén arról kapta a nevét. A

család több ága gyarapodott az ország más-más tájain, egyikük Gyulafehérvár környékén, a másik a Szepességben, innen ismeri egyébként eredetileg a szepesi grófokat, a Szapolyai családot is. Címere, a koronából kinövő egyszarvú állat az ő közvetlen őseinek, a tomori ágnek az ismertető jegye. A birtokok persze összekapcsolták őket is a felvidéki urakkal, a Csetnekiekkel, a Putnokiakkal, innem a barátság a Tornallyaiakkal is. Büszke a családjára, nekik köszönheti, hogy tanulhatott, s műveltsége is segítette abban, hogy fiatal korában a királyi udvarba kerüljön Bornemissza kapitány mellé. S most Budáról így, ide igyekszik haza, látni a sajátját. Bornemissza úr mára nagy ember lett, igazi főúr, bár a zászlósorak sorában csak az utolsó, de azért pozsonyi gróf, alkincstárnok, már Ulászlótól is jókora birtokokat kapott ajándékba. S a fiatal királynak ő az első számú nevelője, gazdag, fukar, igazi, hatásos parancsnok. Mindenki úgy sejt, hogy előbb-utóbb Bornemissza János kiszorítja a király mellől Brandenburi Györgyöt is, az idegenszívűt - a harmadik gyám, Bakócz Tamás megteszi ezt saját maga, hangja már csak lelki kérdésekben hallható az udvarban. Bornemissza hamar észrevette fiatal hadnagya jártasságát a gazdálkodásban, a pénzügyekben, a kardforgatásra pedig bőven volt lehetőségük a parasztlázadás leverésében. Jutalmul Munkács kapitánysága mellé neki adta az erdélyi kamarák főfelügyelői tisztét is, ami igen magas jövedelemmel jár.

Férfiak hazája egy bizonyos kor után ott van, ahol az asszonyuk van. De neki, Tomori Pálnak nincs. Illetve talán mégis? A szíve gyorsabban viszi haza, mint a lovai. A Tomoriak Borsod-megyei egyik birtokát, Velezd falut a Sajó folyó éppen elválasztja a jó barátoktól, a Putnokiak Gömör-megyei Putnokától. Addig-addig járt Tomori Pál Velezdre, hogy beleszeretett az egyik Putnoki-lányba, úgy, ahogyan az ember feleséget szeret magának. Szerez is, de főleg szeret. Tomori Pál eljegyzési gyűrűket visz magával, legutóbbi útján bejelentette őszinte szándékát.

Hidegre, jegesre fordult az idő, mire - fejében a bácsi gyűlés hangjaival és a kételyekkel, hogy mire számíthatnak a török részéről - hazaért birtokára. Az

úton úgy döntött, hogy Felső-vadászon építtet egy nagy házat, talán kastélyt, Perényi nádor olasz építészei bizonyára vállalnák, s értenének ahhoz is, hogy erődítmény jellege is legyen. Putnok határában furcsa érzés fogta el. Nem csak az út volt fagyos, hanem a levegő is - néma csend ült a falu fölött, s egyre nyomasztóbbá vált, ahogy az uradalom közepére ért a kúriába.

Azonnal felfogta, hogy itt gyászolnak. Belépve sápadt arcokat pillantott meg, Putnoki uram lépett elé, kezét tördelve:

-Jókor is jött, Tomori uram, meg a legrosszabbkor is. Anna lányunk, az ön jegyese két napja elhunyt, betegsége erősebb volt az életnél. Még láthatja őt egy percre, mert végső búcsút kell vennünk tőle, lassan indulunk a temetőbe. Boldogan készült arra, hogy az ön felesége lehet, gyermekei anyja...

Elcsuklott az öreg Putnoki hangja. Tomorié meg se jött. Állt némán, lábai remegtek, mint aki alatt mindjárt meggyújtják a máglyát. Itt égett porrá szépek remélt jövője. Kopár volt az élet eddig szerető feleség nélkül, most már az is marad: a kard az ő élete párja, nem az ölelés. Hona van, de nincs otthona.

**Gubcsi Lajos Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus
Könyvtárában megjelent albumai, könyvei**

Gubcsi Lajos: Kié az ország?, 1518 – 13 ördögi év, 5. kötet
<http://mek.oszk.hu/16300/16336/>

Gubcsi Lajos: Werbőczy vastörvényén nincs pecsét – 13 ördögi év, 4. kötet
<http://mek.oszk.hu/16300/16302/>

Gubcsi Lajos: 10 éves király trónol, 1516 - 13 ördögi év, 3. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15089>

Gubcsi Lajos: Koronánk a nászajándék, 1515 – 13. ördögi év, 2. kötet
<http://mek.oszk.hu/15000/15079>

Gubcsi Lajos: Magyar pokol, 1514 – 13 ördögi év, 1. kötet
<http://mek.oszk.hu/12200/12297>

Gubcsi Lajos: Február – havi ciklus
<http://mek.oszk.hu/15000/15005>

Gubcsi Lajos: Jut eszembe... ami kimaradt
<http://mek.oszk.hu/12500/12529>

Gubcsi Lajos: Hazudj, s a bíró is megsegít – Jus gladii
Egy karaktergyilkosság története
<http://mek.oszk.hu/10400/10408/>

Gubcsi Lajos: Félvörös Félhérosz
<http://mek.oszk.hu/13600/13662>

Gubcsi Lajos: Mr. 52 fok
<http://mek.oszk.hu/13700/13727>

Gubcsi Lajos: Bezár
<http://mek.oszk.hu/13900/13930/>

Gubcsi Lajos: JANUÁR – havi ciklus
<http://mek.oszk.hu/13600/13661>

Gubcsi Lajos: Kórpótlási jogüzérek - Szociokrimi
<http://mek.oszk.hu/12200/12291/>

Gubcsi Lajos: Leányálom
<http://mek.oszk.hu/12500/12519>

Gubcsi Lajos: 13 ördögi év – A máglyától Mohácsig
<http://mek.oszk.hu/12500/12518>

Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera és rockdráma librettója)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos: A Magyar Művészetért – 25 éves gyermekem
<http://mek.oszk.hu/11200/11262/>

Gubcsi Lajos: Nyitott boríték
<http://mek.oszk.hu/10900/10946/>

Gubcsi Lajos: Óseink, gyermekeink
<http://mek.oszk.hu/10400/10409/>

Gubcsi Lajos: Felnőtt állatmesék
<http://mek.oszk.hu/10400/10407/>

Gubcsi Lajos: Hű szó, háborgó
<http://mek.oszk.hu/10400/10410/>

Gubcsi Lajos: Legényregény
<http://mek.oszk.hu/08600/08677>

Gubcsi Lajos: Korom Magyarország fölött - 2004-2010
<http://mek.oszk.hu/08400/08497/>

Gubcsi Lajos: Elég lett, ELÉGETT
<http://mek.oszk.hu/07700/07792/>

Gubcsi Lajos: Egy kun Budán és Pesten
<http://mek.oszk.hu/07700/07793/>

Gubcsi Lajos: Elég, ami ELÉG
<http://mek.oszk.hu/06600/06608/>

Gubcsi Lajos: IV. Üzenet Erdélyből
<http://mek.oszk.hu/03400/03498>

Gubcsi Lajos: Dallam az éjben
<http://mek.oszk.hu/05700/05773/>

Gubcsi Lajos: Ajánlott – Levelek Orbán Viktornak (részletek)
<http://mek.oszk.hu/05800/05833/>

Gubcsi Lajos: III. Üzenet a végekről – Délvidék
<http://mek.oszk.hu/03400/03497>

Gubcsi Lajos: A szabadság népe
<http://mek.oszk.hu/03400/03496>

Gubcsi Lajos: Az ég felé...
<http://mek.oszk.hu/03400/03499>

Gubcsi Lajos: Summa - 55 évem ha ha 110 lesz - Lírai regény
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02426/>

Gubcsi Lajos - Gubcsi Anikó: A csillagokban Bubik István.
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02355>

Gubcsi Lajos: I. Üzenet a végekről – Felvidék
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01950>

Gubcsi Lajos: II. Üzenet a végekről – Kárpátalja
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02324>

Gubcsi Lajos: Üzenet Erdélyből
<http://www.mek.oszk.hu/01600/01651>

Gubcsi Lajos: Az élet túlsó oldala
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01947/>

Gubcsi Lajos: Jó kedvedben teremtettél...
<http://mek.oszk.hu/02500/02576>

Gubcsi Lajos: Istentelenül
<http://mek.oszk.hu/02500/02575>

Gubcsi Lajos: Haza szerelem
<http://mek.oszk.hu/02500/02574>

Gubcsi Anikó-Gubcsi Lajos: Aranykönyv - A Magyar Művészetért
<http://www.mek.oszk.hu/01700/01741>
Gubcsi Lajos: Posztumusz
<http://mek.oszk.hu/02700/02785>

Gubcsi Lajos: Magyar parasztság a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/02500/02577>

Gubcsi Lajos: Valaki dobog a szívemen
<http://mek.oszk.hu/02500/02573>

Gubcsi Lajos: Szem, fényvesztés
<http://mek.oszk.hu/02500/02578>

Gubcsi Lajos: A kommunikáció napja
<http://www.mek.oszk.hu/00100/00141>

Gubcsi Lajos: 4 nap, amely megrengette az országot 1989
<http://www.mek.oszk.hu/01500/01508>

Gubcsi Lajos: Four days that shook Hungary 1989
<http://mek.oszk.hu/14600/14621/>

Gubcsi Lajos: After the Bargain 1988
<http://mek.oszk.hu/15000/15006>

Gubcsi Lajos: Rés a Nagyfalon – Kína 1987
<http://mek.oszk.hu/14600/14607/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: Das unsichtbare Geld
<http://mek.oszk.hu/14600/14618/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: A láthatatlan pénz
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02442/>

Gubcsi Lajos szerkesztésében megjelent könyvek:

1000-1100 years ago – Hungary in the Carpathian Basin
<http://mek.oszk.hu/09100/09132>

1000-1100 évvel ezelőtt – Magyarország a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/09100/09186>

From the Noon Bell to the Lads of Pest
<http://mek.oszk.hu/09400/09426>

A déli harangszótól a pesti srácokig

Gubcsi Lajos: For the Homeland onto Death

Gubcsi Lajos: A hazáért mindhalálíg

Zenés művek:

Gubcsi Lajos – Benkő László: Ismét Vereckénél – Rákóczi ballada

-DVD: http://video.amm-gubcsi.hu/Ismet_Vereckenel.mpg

-CD: <http://www.amm-gubcsi.hu/cikk/1180/benko--gubcsi---ismet-vereckenel>

Ökrös Csaba – Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera librettó szövege)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos-Nagy Tivadar-Role együttes: Dózsa – 1514, rockdráma

